

Helsingin kaupunki
Kasvatus- ja koulutuslautakunta

Tämä on Helsingin kaupungin
vammaisneuvoston hyväksymän
asiakirjan sähköinen versio.

Viite: HEL 2024-014106

Asia: Vammaisneuvoston lausunto toisen asteen ja TUVA-koulutuksen
oppimateriaaleista

**Vammaisneuvosto kiittää lausuntopyynnöstä ja on samaa mieltä kuin kaupungin-
valtuusto, että toisen asteen sekä TUVA-oppimateriaalien valinnassa tulee huomioida
opiskelijoiden tarpeet sekä toiveet. Oppimista edistävät materiaalit on syytä saada
aina tarvittaessa. Oppimateriaalien tulee olla kaikille opiskelijoille saavutettavia.**

Vammaisneuvosto pitää hyvänä, että Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen
toimiala on tehnyt selvityksen toisen asteen ja TUVA-koulutuksen oppimateriaaleista.
Kaupunginvaltuuston tavoite tarjota yhdenvertaiset käytännöt oppimateriaalien osalta on
kannatettava tavoite.

Selvityksen tulosten tulkinnan kannalta on valitettavaa, että tutkintokoulutukseen
valmentavassa koulutuksessa (TUVA-koulutuksessa) sekä opiskelijoiden (vastaajia 20/748
opiskelijaa) ja opettajien (vastaajia 2/58 opettajaa) vastausmäärät ovat vähäisiä.

Vastaajien vähäisyyden vuoksi TUVA-opetuksen kannalta vastaukset ovat vain suuntaa
antavia. Opettajien näkemyksiä ei selvityksessä edes erotella muista vastauksista.
Myöskään opiskelijoiden vastaajamäärä ei ole riittävä kokonaiskuvan muodostamiseksi.
Selvityksessä kiinnitettiin huomiota, että kaiken kaikkiaan Stadin AO:n vastaajaosuus on
pienehkö.

**Vammaisneuvoston näkemyksen mukaan TUVA-opetuksen osalta tulisi olla tehtyä
selvitystä kattavampi aineisto. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee harkita
TUVA-opetukseen suunnattua täydentävää kyselyä sekä järjestää selvityksen
yhteydessä tehdyn tyyppinen työpaja TUVA-opetuksen opiskelijoille.**

***

Vammaisneuvosto haluaa nostaa selvityksen pohjalta muutamia asioita, joihin kasvatus- ja
koulutuslautakunnassa on hyvä kiinnittää huomiota.

Selvitys osoittaa oppijoiden ja opiskelijoiden tarpeiden olevan erilaisia. Valinnanvapaus on
tärkeää: usein oppija ja opiskelija tietää parhaiten itselleen oikean tavan oppia. Opinto-
ohjaaja tai erityisopettajan tulee auttaa tarvittaessa oppijoita ja opiskelijoita hahmottamaan
ja valitsemaan kullekin oppijalle parhaan ja sopivimman tavan oppia.

Tehdyssä kyselyssä opettajat tuovat esille sen, että painettu materiaali tukee oppimista.
Käytössä tulee olla tarpeen mukaan molemmat sekä digitaalinen että painettu
oppimateriaali. Painettu oppimateriaali tukee opiskelijoiden keskittymistä ja kokonaisuuksien
hahmottamista. Tämä kävi ilmi myös opiskelijoiden avoimissa vastauksissa sekä väittämiin

annetuissa vastauksissa, joissa korostui paperisen oppiaineiston merkitys. Myös opiskelijat ehdottavat digitaalisen ja painetun oppimateriaalin tarjoamista rinnakkain niin, että yksilölliset valinnat olisivat mahdollisia. Sekä opettajat että opiskelijat pitivät oppimateriaalien rinnakkaista tarjontaa kannatettavana. Painetulla ja digitaalisella materiaalilla on omat vahvuutensa.

Huomion arvioista on, että ”avoimista vastauksista käy ilmi, että digitaalisia materiaaleja pidetään kuitenkin kuormittavina, vaikeaselkoisina ja keskittymistä häiritsevinä. Opiskelijat mainitsevat ruutuajan vaikutuksista, kuten silmien- ja päänsärystä”. Monien tutkimusten mukaan ruutu-aikaa puhelimella tai tietokoneella tulisi vähentää tai rajata.

***

Edellä mainittujen tulosten voi arvioida olevan merkittäviä myös TUVA-opiskelijoiden ja -opettajien kannalta, vaikka kyselystä ei voida erotella heidän näkemyksiään. Vammaisneuvosto painottaa, että oppimateriaalien ja ohjeiden tulee olla saavutettavia erityisoppilaille ja vammaisille opiskelijoille.

Oppimateriaalien tulee olla vähintäänkin selkeällä yleiskielellä suomeksi. Näkövammaisen ja kuulonäkövammaisten opiskelijoiden tulee saada oppimateriaali siinä muodossa, joka parhaiten vastaa kunkin yksilöllisiä tarpeita. Oppimateriaali voi olla esimerkiksi saavutettavaa digiä, printtiä tai näiden yhdistelmä.

Digitaalisen oppimateriaalin kattava saavutettavuus ei ole itsestään selvää. Jokin osa voi toimia apuvälineillä, jokin toinen osio ei. Kyselyssä kävi ilmi, että etenkin ammatillisessa opetuksessa oppimateriaalien saatavuus vaihtelee aloittain eikä painettuja tai digitaalisia kustannettuja oppimateriaaleja ole välttämättä kaikissa opinnoissa saatavilla. Materiaalien puute voi olla erityisen haitallista TUVA-opiskelijoiden kohdalla.

Vammaisneuvosto esittää, että oppimateriaalien saatavuutta selvitetäisiin tehtyä kyselyä tarkemmin, jotta opiskelijat eivät olisi eriarvoisessa asemassa alasta riippuen. Kyselyt on jatkossa hyvä kohdentaa myös erityistä ja vahvaa tukea ostopalveluna tuottavien erityisoppilaitosten TUVA-opiskelijoille.

Oppimateriaaleissa tulee ottaa huomioon yhdenvertaisuuslain mukaiset kohtuulliset mukautukset. Mukautukset voivat olla valmiita vaihtoehtoja, mutta mahdollisuus yksilöllisiin mukautuksiin tulee löytyä valikoimasta.

Selvityksessä huomautetaan, että ”opiskelijan oma oppiminen on laaja prosessi ja oppimiseen vaikuttavat oppimateriaalien ohella mm. oppimisympäristö, työskentelytavat ja opiskeltava sisältö”. **Vammaisneuvosto korostaa myös oppimisympäristön, työskentelytapojen ja sisällön kohtuullisten mukautusten merkitystä.**

Koulutukseen liittyvä materiaali tulee olla maksutonta opiskelijalle. Perheen taloudellinen tilanne ei saa vaikeuttaa hakeutumista opintoihin tai opintojen suorittamista loppuun.

Helsingin vammaisneuvosto

Sirpa Puhakka
puheenjohtaja

Kristiina Karhos
varapuheenjohtaja

Arzu Caydam-Lehtonen
varapuheenjohtaja